

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№8(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 576 sahifa,
3-avgust, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oğlu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Sun'iy intellekt muhitida o'sib kelayotgan Alfa avlodining shaxsiy va psixik rivojlanishi	10
<i>Jo'rayeva Dilfuza Abdug'aniyevna</i>	
Teng yonli uchburchak xossalari va kesmaning o'rta perpendikulyari xossalariidan foydalangan holda masalalar yechish	13
<i>Namozov Diyorbek Baxtiyor o'g'li</i>	
Xiva xonligining siyosiy boshqaruv modeli: Buxoro va Qo'qon xonliklari bilan qiyosiy tahlili.....	17
<i>Mutallibjonov Boburmirzo</i>	
Boshlang'ich sinfda informatika fanini o'qitish metodikasi	26
<i>Nosirova Feruza Baxadir qizi</i>	
Funksional savodxonlik asosida bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarini professional rivojlantirishning strukturaviy-faoliyatli modeli.....	30
<i>Gafurova Mahfuza Abbosovna</i>	
Mutafakkirlar asarlarida bolalar faolligini shakllantirishda o'yinlardan foydalanishning yoritilishi	35
<i>Ravshanova Uldona Narziboyevna</i>	
Ijtimoiy-madaniy qadriyatlar variatsiyasi sharoitida talabalarda kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish mazmuni	39
<i>Vorisova Barnoxon Olimjon qizi</i>	
Huquqiy ta'lim va huquqiy tarbiya integratsiyasi orqali yoshlar orasida huquqbuzarliklarning oldini olish	43
<i>Habibjonov Izzatbek Dilshodjon o'g'li</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning tanqidiy va refleksiv tafakkurini rivojlantirishda antfragil yondashuvning o'rni.....	51
<i>G'ulomjonova Ziyodaxon A'zamjon qizi</i>	
Badiy adabiyotning yoshlar tarbiyasidagi didaktik imkoniyatlari	57
<i>Irisboyeva Xotiraxon Utbasarovna</i>	
Talabalarining o'quv amaliyoti jarayonida kasbiy mobilligini rivojlantirishda dual ta'limga asoslangan metodikani takomillashtirish	61
<i>G'ofurov To'liqinjon</i>	
Didactic Opportunities of Content and Language Integrated Learning (CLIL) Technology in English Language Teaching	67
<i>Ismailova Aziza Dilshodovna</i>	
Фольклорные источники в историко-географическом изучении памятников Устюрта.....	72
<i>Канаатов Есимкан</i>	
Xorijiy davlatlar tajribasida o'zgarishlarni boshqarish ko'nikmalarini rivojlantirish amaliyoti.....	76
<i>Abdullayev Amirulla Xazratovich</i>	
Algoritmik faollikni rivojlantirishning zamonaviy metodik yondashuvi	81
<i>Pardayeva Kamola Sultonovna</i>	
Sun'iy intellekt va startap ekotizimi asosida talabalarining tadbirkorlik ko'nikmalarini rivojlantirish	86
<i>Imomaliyev Quvvat Choriyevich</i>	
Maktab ta'limida o'qitish sifatini baholashning ko'p tarmoqli raqamli-diyagnostik tizimini joriy etish va boshqarish	91
<i>Nurmetov Tursunbek Kenjayevich</i>	
Event ta'lim texnologiyasi vositasida talabalarining o'qish samaradorligini oshirish	96
<i>Latipova Ma'rifat Salohiddin qizi, Bo'tayeva Saodat Xudoyor qizi</i>	
Texnologik ta'lim yo'nalishi talabalarining malakaviy va pedagogik amaliyotlari uzviyligini ta'minlashning metodik modeli	99
<i>Mardonov Maqsudbek Maxmudovich</i>	
Nogironligi bo'lgan bolalarni tarbiyalayotgan oilalarga ijtimoiy-psixologik yordam ko'rsatishning nazariy-metodologik asoslari	103
<i>Umarova Umidaxon Ibaydullayevna</i>	

Chizmachilik darslarida animatsiyali modellarni qo'llashning pedagogik asoslari	108
<i>Xo'janiyozov Shokir Rustamovich</i>	
Fanlararo aloqadorlik asosida tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida ingliz tilini o'qitish metodikasi va uning eksperimental samaradorligi	114
<i>Isroilova E'zoza Akmal qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim tashkilotlarida ingliz tilini o'qitishda veb-kvestlar va raqamli keyslarni samarali qo'llash usullari	119
<i>Shermatova Ra'no O'ktam qizi, Baxodirova Gulnoz Kamalovna</i>	
Xalq og'zaki ijodi asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativ faoliyatini takomillashtirish texnologiyalari	124
<i>Abduraximova Muxabbat Allayevna</i>	
Bo'lajak fizika o'qituvchilarini nanotexnologiya sohasidagi bilimlarni taqdim etishga va o'qitishga tayyorlash metodikasi	129
<i>Sottarov Abduvali Umirqulovich</i>	
Raqamli ta'lim muhitida talabalarning raqamli tafakkurini rivojlantirishning pedagogik mexanizmlarini takomillashtirish	133
<i>Nuraliyeva Feruza Abdusalim qizi</i>	
Emotsional intellekt va raqamli kommunikatsiya: yoshlar psixologiyasida zamonaviy tendensiyalar	137
<i>Qahharov Nuriddin Sherbek o'g'li</i>	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda "o'quv burnout" (o'qishga nisbatan charchash va sovish) holatining oldini olishda motivatsion pedagogik texnologiyalar	142
<i>Babajanova Gulmira Muratbayevna</i>	
Linguopragmatic Errors in Artificial Intelligence-Generated Translations	147
<i>Aytmuxamedova Durdona Jasur qizi</i>	
Клинические особенности аллергодерматозов у лиц, проживающих в Ташкентской области	153
<i>Абдуллаева Ф. Б., Саипова Н. С.</i>	
Tyutorlik faoliyatining pedagogik ahamiyati	160
<i>Ashirova Gulnora Xayrullayevna</i>	
Innovatsion yondashuv asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kasbga yo'naltirish metodikasini takomillashtirish	164
<i>Nurmuratova Iroda Nuriddinovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktabga tayyorlashda diqqat yetishmasligi va giperfaollik: mnemotexnik korreksiya	169
<i>Egamberdiyeva Xuriyat Egamberdiyevna, Kaxxarova Ozoda Abdimo'minovna</i>	
The Historical Development of Translation	173
<i>Sharopova Gulnoza Odil qizi</i>	
Integratsiya jarayonlarini samarali boshqarishga yo'naltirilgan metodik tizim	176
<i>L. T. Xudaybergenova</i>	
Multimodal matnlarni tanlash va dalillarga asoslangan o'quv topshiriqlari metodikasini ishlab chiqish	180
<i>G'ofurova Dilshodaxon Toxirjon qizi</i>	
Bo'lajak tibbiyot xodimlarining diagnostik kompetensiyalarini shakllantirishda innovatsion ta'lim texnologiyalarining o'rni: ilmiy adabiyotlar sharhi	186
<i>Xalimova S. A.</i>	
The Role and Opportunities of Artificial Intelligence (AI) in the Management of Educational Institutions	191
<i>Abduqahorova Lobar Oybekovna</i>	
Malaka oshirish jarayonida maktab direktorlarining mediakompetentligini rivojlantirishning tashkiliy-boshqaruv mexanizmi	197
<i>Xidirova Maftuna Ilhom qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim muassasalarida iqtisodiy tarbiya berishda STEAM va an'anaviy usullarning qiyosiy tahlili	205
<i>Boltayeva Nasiba Ilhom qizi</i>	

Kasb-hunar ta'limida elektromobillar va robototexnika yo'nalishlarini rivojlantirish: xalqaro hamkorlik tajribasi va "2+1" dual ta'lim modeli.....	209
<i>Dushanov Nuriddin Qo'ldoshovich, Suvonov Murodjon Abdurahmon o'g'li, Ibragimova Dinara Rustam qizi, Karimova Oygul Ro'ziyevna, Avliyoqulov Muxammad Mustafoyevich</i>	
Multimodal matnlarni tanlash va dalillarga asoslangan o'quv topshiriqlarining metodikasini ishlab chiqish ...	212
<i>G'ofurova Dilshodaxon Toxirjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'limda "ijodiy faoliyat" va "kreativlik" konseptlarining nazariy-metodologik interpretatsiyasi...	218
<i>Komila Aytmuratova</i>	
Bo'lajak chet tili o'qituvchilarining leksik kompetensiyasini shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyasi asosida rivojlantirishga doir mashqlar tipologiyasining samaradorligi.....	222
<i>Maxmudova Feruza Salimjonovna</i>	
O'zbek va rus nasrida oilaviy munosabatlarning badiiy-psixologik talqini	227
<i>Qurbonova Malika Toxir qizi</i>	
O'quv-biluv kompetensiyasining nazariy asoslari va zamonaviy pedagogik yondashuvlar	230
<i>Saydaxmedova Barno Batirovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining matematik tayyorgarligi tarkibi: TIMSS va PISA xalqaro baholash dasturlari asosidagi nazariy tahlil	235
<i>Abdusattarova Zaynab</i>	
Fizikani o'qitishda barqaror taraqqiyot tushunchalarini rivojlantirish: O'zbekiston kontekstida adabiyotlar tahlili.....	243
<i>Avazova Oltin</i>	
Futbolda 11–12 yoshli darvozabonlarni texnik-taktik jihatdan tayyorlashda maxsus mashqlarning ahamiyati	247
<i>Ibragimov Qosimbek Isroil o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanni o'qitish jarayonida sun'iy intellekt yordamida foydalanib nazariy bilimlarni hayotga tatbiq qilib o'rganish metodlari	253
<i>Jo'layeva Munira Choriyevna</i>	
Creativity-Oriented Language Teaching in Karakalpak Folk Pedagogy	256
<i>Khodzhanizayeva Aygul Aytmuratovna</i>	
Bo'lajak pedagoglarda estetik kompetentlikni rivojlantirishning metodik asoslari.....	264
<i>Saidova Dilorom Erkinovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda matematik muammolarni hal etish ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi	269
<i>Farhodova Sevara Qo'ziboy qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda ona tili darslarida tanqidiy va ijodiy fikrlashni rivojlantirish texnologiyalari.....	274
<i>Norkulova Jasmina Sodikovna</i>	
Umumta'lim maktablarida matematik kechalar orqali o'quvchilarning mantiqiy tafakkurini rivojlantirish samaradorligi.....	277
<i>Saytniyozov Adham Annamuhomet o'g'li</i>	
Tibbiy va pedagogik ta'lim jarayonida "Case Study" metodini qo'llash orqali talabalarning kasbiy kompetentligini rivojlantirish	282
<i>Shaymatova Azizaxon Rustambekovna</i>	
Dutor ijrochiligining amaliy-texnik jihatlariga e'tibor qaratish va ushbu jarayonni rivojlantirish	286
<i>Shodiyeva Shahinabonu Shoirjon qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda pedagogik texnikani shakllantirish texnologiyalari	293
<i>Turimbetova Sveta Muhammedaliyevna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti va oila o'rtasidagi hamkorlik menejmentini takomillashtirishda direktor o'rinbosarining roli	297
<i>Xolnazarova Shaxnoza Baxodir qizi</i>	
Адаптивная геймификация в школьном обучении физике	304
<i>Индира Бахадуровна Ерлепесова</i>	
Bo'lajak pedagoglarda qadriyatlar tizimining shakllanishiga ta'sir etuvchi psixologik omillar	309
<i>Taylanova Sh. Z.</i>	

Metakognitiv kompetensiya: mohiyati va mazmuni, tarixiy evolyutsiyasi.....	317
Xasanova Feruza Xurramovna, Abdullayeva G. A.	
Bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy tayyorgarlikni ta'minlovchi refleksiv va motivatsion mexanizmlar	322
Fayziyeva Umida Asadovna	
Arab tilida jumla tuzilishi: ismiy va fe'liy jumlalarning nahviy tahlili	328
Quqonboyeva Moxlaroyim Elmurodjon qizi	
"Maugli" asarining didaktik ahamiyati va obrazlar tahlili	333
To'g'onova Dinoraxon Mansurjon qizi	
Jadid taraqqiyparvari Ahmad Zaki Validiyning ijtimoiy-siyosiy faoliyati va uning vatanparvarlik harakatlari...	337
Raximov Azizbek Normurodovich	
Biologiya darslarida kooperativ ta'lim texnologiyasidan foydalanish metodikasi	342
Ibodova Mahfuza Namozovna	
Ta'limni tashkil etishning pedagogik omillari	346
Yuldasheva Nilufar Abdullayevna, Hazratkulova Lobar To'rabek qizi	
5–7 yoshli qizlarda badiiy gimnastika orqali maxsus harakat ko'nikmalarini rivojlantirish	350
Botirova Sayyora Nurullayevna	
Talabalarda grammatik kompetensiyani rivojlantirishning zamonaviy pedagogik yondashuvlari	354
Aymanova Shyirinay Kamilovna	
Yosh ofitserlarda xizmat rezistentligini belgilovchi ijtimoiy-psixologik determinantlar	357
Rejаметова Irada Ikramshikovna	
Chapaqay o'quvchilarda grafik malakalarni rivojlantirishning o'ziga xos jihatlari	363
Yusufzoda Shabnami Yunus	
Преимущества использования STEAM технологий в дошкольном образовании.....	368
Садикова Д. Х.	
Sun'iy intellekt bilan ishlash jarayonida o'quvchilarning kognitiv mustaqilligi va metakognitiv nazoratining pedagogik-psixologik determinantlari	371
Saliyeva Muslima Maxsetbay qizi	
Ta'lim jarayonida sun'iy intellekt asosidagi kiberxavfsizlik tizimlarining etik va huquqiy jihatlari o'qitish metodikasi	377
Turanova Aynur Baxtjan qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalar alaliyasini korreksiya qilishda neyrostimulyatsiya hamda logopedik texnologiyalarning kompleks qo'llanilishi.....	381
Axunxodjayeva Dildoraxon G'anixon qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti, oila va mahalla hamkorligi korporativ ta'lim tendensiyasi sifatida	384
Qilichova Marxabo Xudaykulovna	
Informatika fanini innovatsion vositalar bilan o'qitish.....	392
Allaberganova Muyassar, Po'lotova Sevinchoy Arslon qizi	
Jamoat tartibini saqlash xizmatida boshqaruv kompetensiyalarining ijtimoiy-psixologik determinatsiyasi....	397
Mamatxanov Nodirxon Sadridin o'g'li	
Sociolinguistic Variation in English: A Study of Dialects and Accents.....	402
Keldiboyeva Diyora Shuhratilla qizi, Ramazonova Feruzaxon Akbarovna	
Ingliz va o'zbek multimodal diskursida lingvomadaniy ma'noning verbal-vizual vositalar orqali voqelanishi: chog'ishtirma-pragmatik tahlil.....	405
Mo'minova Maftuna Alijonovna	
Long-Term Retention and Pragmatic Use of English Idioms Following Adaptive Instruction: A Longitudinal Follow-Up Study.....	409
Alisher Sidikov Uktamjonovich	
Ta'lim klasteri sharoitida bo'lajak muhandislarning tayanch kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari va metodik modeli	418
Yangiyev Shavkat Norkobulovich	
Ixtisoslashtirilgan maktab o'quvchilarining biologiya fanidan olimpiada masalalarini yechish ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	422
Sh. Yu. Abdunabiyeva	

Dual ta'lim modeli sharoitida bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik muloqot kompetentligini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	428
Turamuratov Ulug'bek Uraqovich	
Bo'lajak o'qituvchilarni raqamli baholash faoliyatiga tayyorlashning pedagogik modeli	433
Raisov Shamsiddin Rashid o'g'li	
Bo'lajak informatika o'qituvchilarining kreativ fikrlashini rivojlantirishda raqamli pedagogik texnologiyalarning samaradorligi	438
Radjapov Aybek Allaberganovich	
Miya falajiga chalingan bolalar bilan qilichbozlik mashg'ulotlarini o'tkazish uchun moslashuvchan dasturni ishlab chiqish va raqamli uslubiy yordam	442
Davranova Maftunabonu Elyorovna	
Maxsus pedagogika yo'nalishi talabalari kasbiy mas'uliyatini shakllantirishning nazariy va amaliy asoslari...	448
Xalimova Ozoda	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mantiqiy fikrlashini raqamli didaktik o'yinlar vositasida rivojlantirish	451
Sabohat Sharofiddinovna Siddiqova	
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarining kasbiy-metodik kompetentligini rivojlantirishda simulyatsion texnologiyalarni qo'llash metodikasi	455
Baratova Yulduz	
Talabalar huquqiy madaniyatini yuksaltirishda sun'iy intellektning o'rni	461
Shamsudinova Malika Ulug'bek qizi	
Deviant xulqli o'quvchilarni tarbiyalashning pedagogik-psixologik muammolari va ularning yechimlari.....	464
Usmonov Abdurashid Norbo'tayevich	
Muloqot va uni o'smirlik yoshida rivojlantirish masalalari	470
Orifova Sabot Yakubovna	
O'smirlik davridagi shaxslararo munosabatlarni tadqiq etish metodlari.....	474
Safarova Dilnoza Kuchkarovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining barkamol yosh avlodni shakllantirishda milliy innovatsion pedagogik texnologiyalarning o'rni	478
Ibodullayeva Dildora Shukrulla qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti va oila hamkorligi ahamiyatining rivojlangan xorijiy mamlakatlar tajribasi asosida tahlili.....	481
Oripova A'lo O'ktam qizi	
Logopediya fanida me'yor tushunchasining zamonaviy talqinlari: nazariy yondashuvlar va metodologik asoslar.....	485
Turg'unboyev Sirojiddin Faxriddinovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ingliz tilida ishonchli muloqot ko'nikmalarini shakllantirishda zamonaviy pedagogik metodlarning o'rni va amaliy tahlili.....	489
Gulnoza Djurakulova Shavkatovna, Ochildiyeva Shahnoza Avdivohid qizi	
Dual ta'lim sharoitida bo'lajak qishloq xo'jaligi muhandislarining kasbiy kompetensiyasini shakllantirish natijalari	494
Abdullayeva Rohilaxon Ne'matjonovna	
Probatsiya nazoratidagi shaxslarni ijtimoiy moslashtirishda psixologik xizmatning samaradorligi	500
Qayumov Ramazon Zoirjon o'g'li	
Umumta'lim maktablarida musiqa madaniyati darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanish muammolari va yechimlari.....	507
O'rishboyeva Xumora O'rol qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy mahoratini oshirishda innovatsion raqamli texnologiyalar imkoniyatlari	510
Abdulkarimova Rayxona Akmalovna	
Inklyuziv ta'limda subyektlar faoliyatini raqamli tahlil qilishda ma'lumotlar bazasi va monitoring tizimining ahamiyati	515
Dilshodov Abrorjon Dilshodjon o'g'li	

Value Representations in the Family-School-Student System	522
Gulbakhar Orazbayeva	
Gamified Writing Tasks and Their Impact on Learner Motivation and Text Quality	527
Islamova Nilufar Ismail qizi	
Innovatsion ta'lim metodlari va texnologiyalari asosida bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarida pedagogik liderlik kompetensiyalarini rivojlantirish mazmuni	534
Jumanov Lochinbek Habibulla o'g'li	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida muloqot kompetensiyasini shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari...	537
Mamazokirova Robiyaxon Muhammadali qizi, Qodirova Buzulayho Turgunovna	
STEAM ta'lim texnologiyasi asosida bo'lajak tarbiyachilarning metodik tayyorgarligini takomillashtirish tizimi	543
To'raqulova Malohat Bahodir qizi	
Hozirgi o'zbek she'riyatida intertekstual talqinlar	547
Ro'ziqulova Dilbar Muzaffar qizi	
Mustaqillik va Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi	551
Erkayev Elmira Temirovich	
Yapon pedagogik tajribasini O'zbekiston oliy ta'lim muhitiga moslashtirishning didaktik shartlari.....	556
Jumanazarova Gullola Yoqubjanovna	
Velosportchilarda irodaviy xususiyatlarning namoyon bo'lishi va ularni rivojlantirishning psixologik jihatlarini	560
Raxmonova Go'zal Bobir qizi	
Migrant talabalarda shaxsiy identifikatsiyani shakllantirishning pedagogik usullari.....	563
Turg'unov Ilxomjon Iqboljon o'g'li	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning innovatsion usullari ...	567
Ergasheva Go'zal Ruzimurod qizi	
Shaxs liderlik sifatlarini rivojlantirish jarayonining nazariy asoslari.....	571
Mansurova Lobar Luqmon qizi	

VELOSPORTCHILARDA IRODAVIY XUSUSIYATLARNING NAMOYON BO'LISHI VA ULARNI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK JIHATLARI

Raxmonova Go'zal Bobir qizi

O'zbekiston davlat sport akademiyasi huzuridagi
jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash
va malakasini oshirish instituti doktranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada velosportchilarning sport faoliyatida irodaviy xususiyatlarning (qat'iyatlilik, chidamlilik, o'zini tuta bilish, dadillik) namoyon bo'lish qonuniyatlari yoritilgan. Tadqiqot davomida velosport bilan shug'ullanuvchi sportchilarning irodaviy sifatlari psixologik metodikalar yordamida o'rganildi va ularni rivojlantirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi.

Kalit so'zlar: velosport, irodaviy xususiyatlar, chidamlilik, motivatsiya, psixologik tayyorgarlik, qat'iyatlilik.

Abstract: This article examines the patterns of manifestation of volitional characteristics (determination, endurance, self-control, and courage) in the sports activities of cyclists. During the study, the volitional qualities of athletes engaged in cycling were examined using psychological methods, and practical recommendations for their development were developed.

Key words: cycling, volitional characteristics, endurance, motivation, psychological preparation, determination.

Аннотация: В данной статье рассматриваются закономерности проявления волевых качеств (целеустремлённости, выносливости, самообладания и смелости) в спортивной деятельности велосипедистов. В ходе исследования волевые качества спортсменов, занимающихся велоспортом, были изучены с использованием психологических методик, а также разработаны практические рекомендации по их развитию.

Ключевые слова: велоспорт, волевые качества, выносливость, мотивация, психологическая подготовка, целеустремлённость.

KIRISH

Velosport – sportchidan nafaqat yuqori jismoniy tayyorgarlikni, balki kuchli psixologik barqarorlikni ham talab qiladigan murakkab sport turidir. Ayniqsa, uzoq masofaga yugurish (shosse yoki trek) jarayonida yuzaga keladigan charchoq, chidab bo'lmaz jismoniy og'riq va ekstremal ob-havo sharoitlarini yengib o'tish bevosita sportchining irodaviy xususiyatlariga bog'liq. Irodaviy xususiyatlar genetik jihatdan ham sportchida shakllangan bo'lishi mumkin. Ammo inson qachonki o'z qobiliyatini sezib, uning ustida ishlagagina, yuqori natijalarga erishishi mumkin.

Aks holda, o'zgarishlar sodir bo'lmaydi. Buning barchasiga esa qattiq mehnat va irodaviy xususiyatlarning mustahkamligi orqali erishiladi. Aytishganlaridek, har bir yuqori natija uchun 1% qobiliyat va 99% mehnat talab qilinadi. Shuningdek, velosportchilarda ham irodaviy sifatlarni aniqlash va ularni rivojlantirish zarur. Hozirda ham zamonaviy sport psixologiyasida velosportchilarning irodaviy sifatlarni shakllantirish metodikasini takomillashtirish dolzarb masalalardan biri bo'lib qolmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Iroda ma'lum bir ko'rinishga ega bo'lmagan mavhum tushuncha hisoblanadi. Iroda kishi individualligi jarayonida paydo bo'lib, shakllanib, umrining oxirigacha tarbiyalanib va tarbiyalanib boradigan, o'z faoliyatini yaqqol ko'rsatib turadigan hamda barcha kishilarda mavjud bo'lgan tushuncha hisoblanadi. Iroda har kimda uning mohiyati va tushunilishiga qarab har xil bo'lishi mumkin. Ammo u har qanday kishida mavjud bo'ladi. Xoh u individ bo'lsin, xoh shaxs bo'lsin, buning ahamiyati yo'q.

Iroda tushunchasi eramizdan oldingi davrlarda insoniyat paydo bo'lganidan to hozirgacha o'z mohiyati va asoslariga ega bo'lib kelmoqda. O'z davrining donishmandlari iroda haqida turlicha fikrlar bildirishgan. Masalan, faylasuf Arastu iroda haqida shunday deydi: "Iroda inson xulq-atvorini o'zgartirish va boshqarish

imkoniyatiga ega bo'lgan eng kerakli omildir". Yoki bo'lmasa, F. Shiller: "Iroda odamzodning farqli belgisidir, faqat aqlgina irodani boshqaradi", deb ta'kidlaydi. Inson faoliyatining barcha turlari va har qanday mehnat kishidan mustahkam irodani talab qiladi.

Sport psixologiyasida iroda masalasi P. A. Rudik, A. C. Puni kabi olimlar tomonidan keng tadqiq etilgan. Ularning fikricha, sport irodasi – bu maqsadga erishish yo'lidagi ichki va tashqi to'siqlarni yengib o'tish qobiliyatidir. Velosport o'ziga xosligi bilan sportchida maqsadga intiluvchanlik, qat'iyatlilik, chidamlilik va o'zini boshqara olish kabi irodaviy sifatlar majmuasini talab qiladi.

R. M. Zagaynov chempion sportchi irodasining alohida ajralib turuvchi xususiyati sifatida uning irodasi shaxsning faoliyatida ishtirok etuvchi barcha psixologik tizimlari bilan "bog'lanish kanallariga" ega ekanligini ta'kidlab, bir necha parametrlarni ko'rsatadi.

Ulardan birinchisi – shaxsning ma'naviy jihatdan quvvatini ta'minlovchi ichki dunyosi bilan bog'liq. Ya'ni sportchining dunyoqarashi irodaga va iroda kuchining namoyon bo'lishiga katta ta'sir ko'rsatadi. Dunyoqarash sportchilarning musobaqa va mashg'ulotlar jarayonidagi har qanday qiyinchiliklarni yengishlarida ularning irodalarini harakatga keltiruvchi buyuk kuchdir. Ishonch-e'tiqodlar kishining intilishlari va harakatlarini ongli intilish va harakatlarga aylantirishga yordam beradi. Intilishlarimiz va harakatlarimiz ongli bo'lsa hamda harakatlarimiz qaratilgan maqsad muhim bo'lsa, bu harakatlar ham juda aniq, qat'iy va barqaror bo'ladi. Ulug' maqsadlar yuqori faollikdagi energiyani yuzaga keltiradi.

Ikkinchisi – tafakkuri bilan bog'liq bo'lib, bunda iroda aql-idrokka "rahbarlik qiladi", ya'ni faoliyat manfaatlaridan kelib chiqib, eng muhim qarorni qabul qilishga "undaydi". Ya'ni irodaviy jarayonlar va irodaviy harakatlarning barcha momentlarida nutq bilan chambarchas bog'liq bo'lgan tafakkur, ayniqsa, katta rol o'ynaydi. Irodaviy harakatlar aql bilan amalga oshiriladigan harakatlardir. Sportchi bor bilimlari va tajribasiga asoslangan holda o'ylab, biron maqsadni qo'yadi va harakat qiladi, o'ylab ma'lum qarorga keladi, o'ylab maqsadni amalga oshirish yo'li va vositalarini tanlab oladi, o'z harakatlaridan kelib chiqadigan natijalarni oldindan o'ylab ko'radi va shundan so'ng harakatga kirishadi. Sportchi o'zining harakatlarini oldindan rejalashtiradi. Rejalashtirish, o'ylash va fikr qilganda ham puxta fikr qilish demakdir. Tafakkur va nutq faoliyati tufayli biz o'z intilishlarimizni juda yaxshi anglab olamiz, harakatlarda ko'zda tutgan maqsadlarimiz yanada aniqlashadi, qabul qilingan qarorlarimiz yanada mahkamroq asoslanadi. Qiladigan harakatlarimiz esa rejalashtirilgan va tartibli bo'ladi. Tafakkur faoliyati vazminlik va o'zini tuta bilish, qat'iyat va chidamlilik kabi kuchli iroda sifatlarini belgilaydi.

Uchinchisi – motivatsiya bilan bog'liq bo'lib, bunda iroda motivatsiyani yoki uni optimallashtirish vositasini izlashni boshqaradi; motivlar kurashida hissiyotlarning roli kattadir. Hissiyotlar bizni muayyan bir qarorga kelishga undaydi. Bunda hissiyotning iroda jarayonidagi roli ikki turli bo'lishi mumkin: ijobiy faollashtiruvchi va salbiy tormozlashtiruvchi rol o'ynashi mumkin. Agar biron maqsadni tasavvur qilish kishida kuchli hissiyotlarni uyg'otsa va bunday hissiyotlar ta'sirida sportchi asoslangan qarorga kelsa, bunday paytda hissiyotlar sportchi irodasini faollashtiradi hamda uni mustahkamlaydi. Bunday hollarda hissiyotlar maqsadga erishishda sportchilarning dadilligini, kuchini, qat'iyatlilikini, barqarorligini va sabotini ta'minlaydi.

To'rtinchidan – psixofiziologik holat bilan bog'liq bo'lib, bunda faqat iroda kuchigina o'ta kuchli charchoqni yengib o'tishga, deyarli mavjud bo'lmagan zaxira kuchlarini topishga imkon beradi va hokazo. Iroda kuchiga hissiyotlar juda katta ta'sir ko'rsatadi. Hissiyotlar iroda jarayonining dastlabki fazasi bo'lmish intilishlar bilan mustahkam bog'liq. Hissiyotlar intilishning kuchiga ta'sir qiladi, maqsad va uni amalga oshirish yo'li hamda vositalari haqidagi tasavvurlarni oydinlashtiradi va jonlantiradi. Qilinadigan katta ishlarda yo'nalish, ishonch, g'ayrat va ijobiy ehtirolarning naqadar katta ahamiyatga ega ekanligi hammamizga ma'lum. Yuksak siyosiy, ijtimoiy va axloqiy hissiyotlar, vijdoniy burch hissi va xususan, vatanparvarlik hissi sportchi irodasini mustahkamlaydi, uni kuchli va sabotli qilib, qo'yilgan maqsadni amalga oshirishida ishonch bag'ishlaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda velosport bilan shug'ullanuvchi sportchilar (masalan, 154 nafar shosse va trek yo'nalishidagi sportchi) ishtirok etdi. Ularning irodaviy xususiyatlarini aniqlash maqsadida quyidagi metodikalardan foydalanildi: "Iroda xususiyatlarini baholash testi". Bu metodika Ye. P. Ilin va Ye. K. Feshenko tomonidan ishlab chiqilgan va sabr-bardoshlikni o'z-o'zini tashxis qilish uchun tavsiya qilingan bo'lib, 18 ta savoldan iborat. Qog'oz varag'iga 1 dan 18 gacha savollar raqamlari qo'yib chiqiladi. Agar rozi bo'lsangiz, unda javoblar varag'idagi savol raqamiga mos joyiga "+" belgisini qo'ying, agar rozi bo'lmasangiz, "-" belgisini qo'ying.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ushbu metodika Mann-Uitni (U) statistik kriteriyasi yordamida ikkita yosh guruhi – 13–15 yoshlilar (n=81) va 16–19 yoshlilar (n=73) – jami 154 nafar velosportchi o'rtasidagi iroda xususiyatlarini baholash ko'rsatkichlarini taqqoslash natijalarini aks ettiradi. 13–15 yoshlilarning o'rtacha rangi 61,57, 16–19 yoshlilarning o'rtacha rangi esa 84,08 ni tashkil etdi. $U=1476,0$; $p=0,040$. 16–19 yoshli guruhda iroda xususiyatlari ko'rsatkichi 13–15 yoshlilarga nisbatan statistik jihatdan sezilarli darajada yuqori ($p=0,040<0,05$).

Bizningcha, 16–19 yoshli o'spirinlarda shaxsiy va ijtimoiy mas'uliyat hissi ortadi. Ular o'z emotsiyalari, maqsadlari va harakatlarini boshqarishda (o'zini o'zi tartibga solishda) 13–15 yoshlilarga qaraganda yetukroq yondashadilar.

13–15 yoshli o'smirlarda irodaviy sifatlar hali shakllanish bosqichida bo'lib, impulsivlik (hissiyotga beriluvchanlik) va qisqa muddatli istaklarga berilish ustunlik qiladi.

16–19 yoshga kelib esa uzoq muddatli maqsadlar sari intilish, qiyinchiliklarni yengib o'tish va qat'iyatlilik sifatleri ko'proq rivojlanadi.

Katta o'spirinlik davrida shaxs ta'lim, sport yoki ijtimoiy munosabatlarda mustaqil qaror qabul qilish va bu qarorning natijasi uchun mas'uliyatni o'z zimmasiga olish tajribasiga ega bo'ladi, bu esa irodaga xos sifatlarning amalda namoyon bo'lishini oshiradi. Mazkur natija velosportchilarda maqsadga intiluvchanlik, qat'iyatlilik, sabr-toqat, o'z xulqini nazorat qilish, qiyinchiliklarga bardosh berish va boshlangan faoliyatni oxirigacha yetkazish kabi irodaviy sifatlar muayyan darajada shakllanganligini ko'rsatadi.

Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, iroda xususiyatlarining rivojlanishi yosh omili bilan bevosita bog'liq. Yosh ulg'aygani sari (13–15 yoshdan 16–19 yoshga o'tishda) shaxsning o'zini o'zi idora qilish, maqsad sari intilish va irodaviy zo'riqlashlarga bardosh berish yetukligi statistik jihatdan ishonchli tarzda ortib boradi. Bizningcha, ushbu ko'rsatkich velosport faoliyatining o'ziga xos psixologik talablari bilan bevosita bog'liqdir. Chunki mazkur sport turi uzoq davom etuvchi jismoniy yuklama, charchoq, og'riq, yuqori tezlik, raqobat bosimi va noqulay tashqi sharoitlarda faoliyatni davom ettirishni talab qiladi. Ya'ni barcha velosportchilarda iroda sifatleri bir xil darajada shakllanmagan bo'lib, bu o'zini o'zi boshqarish jarayonlarining ham turli darajada rivojlanganligini taxmin qilish imkonini beradi. Chunki iroda shaxsning maqsadga yo'naltirilgan faoliyatini tashkil etuvchi, to'siqlarni yengib o'tishni ta'minlovchi va xulqni ongli nazorat qilishga xizmat qiluvchi asosiy psixologik mexanizmlardan biridir.

Velosportchilarda iroda xususiyatlarining shakllanganlik darajasi ularning mashg'ulot intizomi, jismoniy yuklamaga bardoshlilik, musobaqa vaziyatida emotsional zo'riqlashni boshqarishi va strategik qarorlarni izchil ravishda amalga oshira olishida namoyon bo'ladi. Ayniqsa, uzoq masofali poygalarda sportchining jismoniy imkoniyati bilan bir qatorda, o'z kuchini taqsimlash, charchoqni yengish, impulsiv qarorlardan saqlanish va yakuniy maqsadni saqlab qolish qobiliyati muhim ahamiyat kasb etadi.

XULOSA

Velosportchilarda irodaviy xususiyatlarni yanada rivojlantirish uchun quyidagi chora-tadbirlar tavsiya etiladi:

1. **Ideomotor mashqlar:** sportchi musobaqadan oldin qiyin trassalarni va charchoq holatlarini ongida vizual-lashtirishi (tasavvur qilishi) va ularni qanday yengishini repetitsiya qilishi kerak.
2. **Kichik maqsadlar taktikasi:** uzoq masofani psixologik jihatdan bir nechta kichik bo'laklarga bo'lib, har bir bo'lakni alohida g'alaba sifatida yengib o'tish irodaviy charchoqni kamaytiradi.
3. **Autogen treninglar:** finishdan oldingi hayajon va stressni jilovlash uchun nafas olish mashqlarini qo'llash.

Velosportchilarning yuqori natijalar ko'rsatishi faqat funksional tayyorgarlikka emas, balki ularning irodaviy xususiyatlari shakllanganligiga ham bog'liq. Irodani maqsadli rivojlantirish sportchining ekstremal vaziyatlarda o'z imkoniyatlarini maksimal darajada namoyon etishini ta'minlaydi. Sportchi hissiyotlari, agar irodasiga qaratilgan maqsadga mos kelmasa, u holda hissiyotlar irodaga salbiy ta'sir qilishi mumkin. Bunday hollarda hissiyotlarning salbiy ta'siri irodani tormozlashtiradi. Ko'pincha qat'iysizlik, beqarorlik va irodaning o'zligi shunday hissiyotlar ta'siri ostida yuzaga keladi. Ba'zan iroda kuchini ishga solib, ortiqcha ixtiyorsiz harakatlarni quvvatlovchi hissiyotlarni cheklashga, ularni kuchsizlantirishga yoki batamom yo'qotib yuborishga to'g'ri keladi. Yuqorida aytib o'tilganidek, mana shunday hollarda iroda kuchining alohida sifatleri bo'lgan vazminlik va o'zini tuta bilish namoyon bo'ladi.

1. Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:
2. G'oziyev E. "Umumiy psixologiya". Psixologiya mutaxassisligi uchun o'quv qo'llanma. Toshkent: "Universitet", 2002. 24–25-sahifalar.
3. Melikboboyevich U. Sh., Xudayar o'g'li M. A. (2024). "Sportchilarda hissiy-irodaviy sifatlarni rivojlantirish". Nazariy va amaliy fanlardagi ustuvor islohotlar va zamonaviy ta'limning innovatsion yo'nalishlari, 1(2), 72–84.
4. P. I. Ivanov, Zufarova M. Y. Umumiy psixologiya. Darslik. T.: "O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati", 2008.
5. Gapparov G. Z. Sport psixologiyasi: Jismoniy tarbiya instituti talabalari uchun darslik / tarj. M. Omonov. T., 2011.
6. Tog'ayev D. "Sport maktabi o'quvchilarida o'zini o'zi irodaviy boshqarishning o'ziga xosligi". Oriental Renaissance: Innovative, Educational, Natural and Social Sciences, Volume 1, Issue 4, ISSN 2181-1784, Scientific Journal Impact Factor SJIF 2021: 5.423, May 2021, 938–942-betlar. www.oriens.uz.
7. Загайнов Р. М. К проблеме уникальности личности спортсмена-чемпиона. "Спортивный психолог" журналы, № 1(4), 2005, 4–6-б. Oriental Renaissance: Innovative, Educational, Natural and Social Sciences, Volume 1, Issue 4, ISSN 2181-1784, Scientific Journal Impact Factor SJIF 2021: 5.423, May 2021, 942-б. www.oriens.uz.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №8(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.